

SKIPSREDEREN OG SKATTEAMNESTIET

Den respekterte skipsrederen Wilhelm Wilhelmsen skjulte i mange år en enorm utenlandsformue ved hjelp av stiftelser og selskaper i Sveits, Liechtenstein, Panama og Bahamas.

Etter 2011 har Wilhelmsen og ca 20 medlemmer av familien fått amnesti fra myndighetene, etter å ha hatt en hemmelig utenlandsformue på rundt en milliard kroner skjult i skatteparadiser.

Ingen har fått straffeskatt eller blitt etterforsket.

Amnestiet blir hemmeligholdt av myndighetene.

DNs sak har belyst en ordning som er omfattet av totalt hemmelighold. Samfunnet har ingen mulighet til å føre kontroll med hvordan myndighetene praktiserer skatteamnestiet.

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Slik kom arbeidet i gang	4
3. Konsekvenser og innsikt.....	5
4. Slik har arbeidet vært organisert.....	6
5. Første problemstilling.....	6
6. Metoder, utfordringer og spesielle erfaringer	6
6.1. OVERORDNET: Induktiv metode	7
6.2. Fase 1: Undersøke endringer i skattbar formue.....	7
6.2.1. Metode: Skattelister	8
6.2.2. Metode: Endringsligning	8
6.2.3. Metode: Analyse av endringsligning	9
6.3. Fase 2: Hvem har fått amnesti?.....	10
6.3.1. Metode: Persongalleri: Slektsforskningsprogramvare	10
6.3.2. Metode: Familiekrøniken	11
6.4. Fase 3: Skatteparadisene: Kilden til formuen.....	11
6.4.1. Metode: Arkivinnsyn i Panama:	12
6.4.2. Metode: Bakdøren til Paradise Papers – OCCRP Aleph.....	12
6.4.3. Metode: Innsyn i Bahamas	13
6.4.4. Kombinasjon av metode: Caset Werring.....	13
6.4.5. Metode: Negativ årsakssammenheng – bekreftelse av hypotese	15
6.4.6. Metode: Skatteetatens talltriks.....	16
7. Spesielle erfaringer.....	17
7.1. Et større bilde	17
7.2. Maskinlesbare data: Fra individuelle forhold til stordata-analyse.....	17
7.3. Kildebehandling:.....	18
7.3.1. Kildeutvikling og -pleie	18
7.3.2. Selvmord og familiekonflikt.....	19
7.3.3. Kildebredde og anonymisering:.....	19
7.3.4. Strukturell motstand: «Private forhold»	19
7.3.5. Strategisk tilnærming.	19
7.4. Eldre og uføre.....	20
7.4.1. Bildebruk	20
7.4.2. Familietrete	20
7.5. Vedlegg.....	20

Innsendere:

Gøran Skaalmo: 932 56 173
Linn Karen Ravn: 400 72 241

Redaksjon:

Dagens Næringsliv
Postboks 1182 Sentrum
0107 OSLO

Takk til:

Redaktør Janne Johannesen, leder av dokumentaravdelingen Frode Frøyland, datagraver Jonas Blich Bakken

Publisert:

Fra 14.februar 2020. Hovedartikkel er datert 19. mars 2021. DN har i alt skrevet 33 artikler, det inkluderer nyhetsartikler og tre dokumentarer. I tillegg har DN laget én video og tre kommentarer.

Kontaktpersoner:

goran.skaalmo@dn.no
Linn.Karen.Ravn@dn.no

1. Innledning

Skipsreder Wilhelm Wilhelmsen var en av Norges mest respekterte og kjente forretningsmenn, en nestor i bransjen, skipsreder i tredje generasjon og Ridder av første klasse av St. Olavs orden.

Tipset var oppsiktsvekkende og konkret:

Wilhelmsen og hans familie hadde i mange år skjult en enorm utenlandsformue for skattemyndighetene.

Deretter hadde skattemyndighetene gitt dem amnesti og tatt formuen hjem til Norge i all hemmelighet. Amnestiet sørget for at generasjoner med skattesvik og svart økonomi ble tilgitt, glemt og dysset ned uten at noen ble stilt til ansvar.

Tipset kom etter at vi en tid hadde dekket en betent familiekonflikt om makt, kontroll og verdier i Wilh.Wilhelmsen-familien, en av Norges rikeste og mest tradisjonelle rederfamilier. Familien kontrollerer det børsnoterte shipping-selskapet Wilh. Wilhelmsen, samt andre virksomheter og verdier verdt mange milliarder kroner. Opplysningene om utenlandsformuen var noe nytt.

Tipset var også interessant fordi ordningen med skatteamnesti er en totalt lukket og hemmeligholdt ordning forbeholdt de privilegerte få som har ubeskattede formuer og inntekter. Ordningen legger til rette for at de kan få hjemføre utenlandsformuer – bokstavelig talt hvitvaske pengene – til den norske økonomien.

Da vi mottok opplysningene om Wilhelmsen, hadde ingen konkrete amnestisaker vært omtalt, Ingen amnestimottakere hadde blitt identifisert, og den konkrete virkningen av amnestiet var ikke kjent.

En lukket ordning uten innsyn sørget for at alle tidligere tilfeller av skatteamnesti var hemmeligholdt og skjult for offentligheten.

Hemmeligholdet er totalt:

- Vedtak om skatteamnesti er hemmelig.
- Alle saksdokumenter er unntatt offentlighet og journalføring.
- Det er til og med hemmelig *hvorvidt* en navngitt person har mottatt amnesti.

Amnestiet har prinsipielt betenkelige sider:

- Skatteunndragere som får amnesti fritas for straffeskatt
- Amnestiet fritar også for straffeforfølgelse – og den offentlighet og rettssikkerhet en strafferettslig forfølgning medfører.
- Totalt hemmelighold gjør det umulig å kontrollere myndighetenes praksis med å gi amnesti.

Ordningen er likevel omtalt ved at skattemyndighetene jevnlig offentliggjør statistikk over hjemførte midler som en suksess for etaten, men alle detaljer, også hvem som mottar amnesti, er hemmelig. Det samme er hvilke kriterier som legges til grunn, hvilken kontroll skattemyndighetene gjør med pengene opprinnelse.

Saken hadde derfor stor nyhetsverdi, både avsløringen av den hemmelige formuen, omfanget av skatteunndragelser i Wilhelmsen-slekten, og også hvordan en av Norges rikeste og mektigste skipsredere og et stort antall medlemmer i hans familie, fikk en ekstremt gunstig avtale om amnesti etter mange år med skattesvik.

Men med myndighetenes totale mørklegging av amnestiprogrammet var det en stor og kompleks jobb som lå foran oss. Å dokumentere både utenlandsformuen og amnestiet skulle bli som et tredimensjonalt puslespill med tusen biter.

2. Slik kom arbeidet i gang

Prosjektet «Wilhelmsen-slekten og skatteamnestiet» springer ut av et lengre løp med dekning av interne konflikter og strid i familien som kontrollerer det børsnoterte selskapet Wilh. Wilhelmsen. Syv kvinnelige familiemedlemmer eier mer enn halvparten av familiens aksjer i det børsnoterte selskapet. Men gjennom kompliserte eierstrukturer og stemmerettsbegrensninger, kontrollerte skipsreder Wilhelm Wilhelmsen alle familiens aksjer, mens kvinnene ikke fikk øve innflytelse for sine eierposter.

Konflikten ble offentlig kjent da en av disse trakk seg fra styreverv i det børsnoterte selskapet Wilh. Wilhelmsen Holding. Vi dekket denne konflikten, blant annet gjennom to større dokumentarer publisert 14. februar 2020 og 17. september 2020.

I februar 2020 tok Wilhelm Wilhelmsen sitt eget liv. I ettertid ble dette koblet til familiekonflikten i en nekrolog i Aftenposten.

Etter selvmordet ble vi kontaktet av en kilde som hadde fulgt konflikten med interesse. Kilden var provosert av det vedkommende mente var panegyriske nekrologer og omtale av Wilhelmsen, og

mente det var på tide sannheten kom frem. Kilden hadde førstehånds kjennskap til at skipsrederen og hele hans familie hadde hatt en utenlandsformue og mottatt skatteamnesti fra myndighetene.

Fra dekningen av familiekonflikten hadde vi allerede gjort et stort arbeid med å bygge slektstreet og selskapsstrukturene som utgjorde eierstrukturen i det børsnoterte selskapet. Men dette var bare en av totalt åtte familiegrener i den store slekten.

3. Konsekvenser og innsikt

Wilhelmsen-saken er første gangen offentligheten får omfattende innsikt i skatteamnestiet og hvordan dette virker i praksis.

Det har aldri vært publisert konkrete opplysninger om tilfeller av skatteamnesti forut for vår sak.

Wilhelmsen-familien hadde disponert den største utenlandsformuen som er avslørt siden Anders Jahre. Familiens makt og innflytelse i samfunnet kan neppe overdrives. Foruten sin økonomiske kapital består familien av personer og organisasjoner med stor innflytelse og sentrale samfunnsposisjoner. Wilhelm Wilhelmsen spilte en sentral rolle i utformingen av rederiskatteordningen og formuesskatt. Dette har gitt dem spesielle skatteprivilegier, og familien øver svært stor innflytelse på samfunnet gjennom verv og politiske donasjoner til politiske partier og tenketanker som Civita, som driver påvirkningsarbeid for å fjerne skatt på formue.

Omfanget av Wilhelmsen-familiens historiske skatteunndragelser var ikke engang kjent for skattemyndighetene, som ikke hadde oversikt over familiemedlemmer, hvordan disse menneskene står i sammenheng med hverandre og faktisk er i slekt. Det at skatteamnestiet for ca 20 personer stammer fra en og samme formue, var ukjent også for skattemyndighetene.

Saken belyser hvordan skatteamnestiet virker i praksis, gjennom kunnskap om at en og samme familie helt legalt har fått hvitvasket en milliard kroner gjennom skatteamnestiet, uten kontroll og krav til å redegjøre hvordan pengene opprinnelig ble opptjent. I møte med konkret og presis informasjon om hvordan amnestiet virker i praksis, har samtlige politiske partier endret syn på skatteamnestiet og hvordan det praktiseres.

Konsekvenser:

Som resultat av DNs sak har både den forrige og nåværende regjering varslet avvikling av skatteamnestiordningen.

- Solberg-regjeringen varslet i endringer i amnestiordningen. Skattedirektoratet har i en egen rapport lagt frem forslag om å begrense omfanget av skatteamnestiet.
- Støre-regjeringen la i Hurdals-plattformen frem «en plan for utfasing av amnestiordningen».
- Skattedirektøren vil innsnevre vinduet til å rapportere ubeskattede midler til å gjelde maksimalt tre eller fem år etter at formuen oppstod.
- Regjeringen har gitt Skattedirektoratet frist til 1. juni 2022 med å lage nye regler for skatteamnesti.
- Wilhelmsen-arving Ragnhild Astrup Tschudi trakk seg fra styret i tenketanken Civita, som driver politisk lobbyvirksomhet for lavere skatt på bl.a formue.

Vi har også fått frem hvordan Skattedirektoratet har rapportert overdrevne tall for formuer som er flagget hjem, ved at en og samme formue blir telt flere ganger i rapporteringen. Samtidig som ordningen har vært hemmeligholdt og lukket for innsyn og kontroll, har altså skattemyndighetene overdrevet suksessen og skjønnet virkningen av amnestiet.

4. Slik har arbeidet vært organisert

Arbeidet startet med en nyhetsfeature etter at et styremedlem i Wilh. Wilhelmsen trakk seg og begrunnet det med interne konflikter i familien. I dette arbeidet deltok Linn Karen Ravn, Gøran Skaalmo, Åshild Langved og Jakob Trumpy.

Etter hvert ble arbeidet mer konsentrert om utenlandsformuen og skattesaken, og i den delen som knytter seg til skatteamnestiet har Linn Karen Ravn og Gøran Skaalmo jobbet med saken alene, med støtte fra datajournalist Jonas Blich Bakken og reportasjeledelse av Frode Frøyland og redaktør Janne Johannessen.

Arbeidet har tatt ett år, men Linn Karen og Gøran har begge gjort andre saker innimellom, både hver for seg og i team, og flere saker i team knyttet til Wilhelmsen-familiens eierkonflikt.

Arbeidet har vært spesielt krevende fordi store deler har foregått fra hjemmekontor pga Covid-19. Det har heller ikke vært mulig å reise for å gjøre undersøkelser på grunn av restriksjoner, og vi har vært nødt til å kompensere for dette ved å finne andre metoder å finne informasjon.

5. Første problemstilling

Problemstillingen var å kunne dokumentere skatteamnesti i et regime der alle vedtak, saksdokumenter, opplysninger og vurderinger var underlagt totalt hemmelighold.

Det ville vært uaktuelt å publisere saken kun på muntlige kilder. Vi måtte ha solid dokumentasjon. På den ene siden ville kilder kunne bidra med opplysninger, men for å verifisere disse måtte vi finne en måte å få disse opplysningene bekreftet, og vi måtte finne en metode for å dokumentere omfanget av amnestiet.

Vi skjønnte tidlig at resultatet måtte komme som en kombinasjon av godt kildearbeid og kreativ jobb for å skaffe dokumentasjon. Med alle saksdokumenter under total taushetsplikt, var vår eneste mulighet å dokumentere dette fra andre angrepsvinkler.

6. Metoder, utfordringer og spesielle erfaringer

Vi har bygget på en hypotesebasert metode, hvor man starter bredt og smalner inn hypotesen ved å finne opplysninger som understøtter hypotesen.

En sentral utfordring har vært det totale hemmeligholdet av alle konkrete opplysninger om skatteamnestisaker og om enkeltpersoners skatteforhold.

Taushetsbestemmelsen i skatteloven er en av de strengeste og mest konsekvente taushetsbestemmelsene som gjelder i norsk lovverk – en «skal»-bestemmelse uten unntaksbestemmelser. Offentlige vedtak og saker som normalt ville vært underlagt offentlighetsloven, er skjermet i skattesaker. Offentligheten er dermed helt avskåret fra å få informasjon om hvem som har fått skatteamnesti. Alle dokumenter og vedtak er taushetsbelagte. Selv verifisering av kjente tilfeller er umulig å få til.

Innsynsstrategien vi benyttet er omtalt i punkt 6.2.2.

En annen sentral utfordring underveis var at saken gjaldt et stort antall mennesker i en til dels innfløkt familiekonstellasjon over tre generasjoner. Til sammen har vi undersøkt nærmere 100 personer.

6.1. OVERORDNET: Induktiv metode

Ettersom vi var avskåret fra konkrete opplysninger fra skattemyndighetene, måtte vi finne en egen metode for å dokumentere skatteamnestiet. Det å dokumentere at Wilhelm Wilhelmsen hadde et formueshopp ville ikke dokumentere skatteamnesti i seg selv.

En etterligning for flere år ville være en sterkere indikasjon, men ikke fullverdig dokumentasjon.

Dette var lenge en problemstilling i arbeidet. Vi samlet etter hvert inn store mengder informasjon om en rekke enkeltpersoner. Dokumentasjonen viste at det var foretatt endringer i skatteligningen til disse personene. Ingen av dem ga i seg selv konkluderende bevis for et det var gitt skatteamnesti. Og strengt tatt ville ikke det at flere personer i familien hadde endringsligning være en garantert dokumentasjon på at det var en sammenheng mellom sakene.

For å løse saken måtte vi skaffe nok «omkringliggende» data til å kunne treffe en induktiv slutning, altså slå fast at det var en årsakssammenheng mellom skatteendringene og det at familien hadde hatt en utenlandsformue som det var gitt amnesti for.

Og til slutt måtte vi «feilteste» denne metoden ved å finne ut hvorfor det *ikke* fantes spor av endringsligning i enkelte familiegrener.

Mer om endelig konklusjon og feiltesting i punkt 6.4.5 om «Negativ årsakssammenheng».

6.2. Fase 1: Undersøke endringer i skattbar formue

Tesen her er at amnesti vil føre til at formuen øker betydelig i årene etter at penger bringes hjem til Norge for skattlegging. Vi begynte derfor med de lettest tilgjengelige opplysningene.

6.2.1. Metode: Skattelister

Ved hjelp av interne databaser av årlige skattedata og skreddersydde datascript kunne vi kjøre mangeårige søk på skattelisteopplysninger. Slik kunne vi ved hjelp av excel-ark effektivt og enkelt sjekke et stort antall mennesker med DN's interne data.

Søket ga noen resultater. Et antall familiemedlemmer hadde store formueshopp – og noen også små (relative) formueshopp som kunne være interessante.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Fornavn	Mellomnavn	Etternavn	Fødselsår	Postnummer	Poststedsnavn	Nettoformue	Nettoinntekt	Beregnet skatt	mmunenumr	ommunenav	Fullt navn	Skatteår
2	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	30965274	0	291000	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2018
3	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	35095180	158424	322482	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2017
4	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	54606702	5947010	2169770	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2016
5	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	80442540	0	701066	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2015
6	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	76100720	0	779518	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2014
7	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	134829918	2059081	2062851	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2013
8	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	116598577	4818859	2637681	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2012
9	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	121630837	2194095	1970199	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2011
10	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	166120734	4615563	3174811	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2010
11	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	141680961	13131320	5235961	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2009
12	SVEN ADOLF		SOLBERG	1935	3113	TØNSBERG	30210572	4052136	1469136	0704	Tønsberg	SVEN ADOLF	2008
13													
14													
15													

Imidlertid fant vi fort ut at dette hadde begrenset bruksverdi. Formuer svinger til dels mye med aksjekurser i børsnoterte selskaper. Tallene var bare en indikasjon. Feilkilder som f. eks arv eller salg av aksjer/selskaper eller andre hendelser kunne påvirke ligningsformuen fra år til år.

Vi utviklet derfor en steg-for-steg-metode som tok utgangspunkt i en håndfull personer som vi hadde konkrete opplysninger om at hadde benyttet amnestiet.

Vi tok utgangspunkt i Wilhelm Wilhelmsen som «Case nr. 1», samt hans søsken og enkelte andre familiemedlemmer. Hvis vi klarte å knekke koden på disse, kunne vi utvide til flere personer.

6.2.2. Metode: Endringsligning

For å få mer konkret informasjon børstet vi støv av en klassiker fra SKUP, nemlig krav om innsyn i endringsligninger. Denne metoden ble først kjent da kollega Kjetil Sæter og Einar Hakaas vant Skup-diplom i 2007 for «Svarte drosjemillioner i Pakistan».

Dette er et verdifullt smutthull i skatteetatens taushetsregime. Det går kort og godt ut på at om opplysningene i de offentlige skattelister blir endret, har offentligheten krav på innsyn i endringene.

Slike innsynskrav gir verdifulle opplysninger. Både om endringer i skattegrunnlaget og på hvilket tidspunkt nytt skattevedtak ble fattet. Kombinasjonen av disse ble viktig for å få bekreftet vår hypotese om et skatteamnesti.

Bilde av ligning for 2006 som viser at endringsvedtak 14.07.2011 medførte en stor endring i formue:

Skattedirektoratet		UTLEGGSLISTE		Dato: 09.03.20	
Fødselsnr: 080637		År: 06		Navn: WILHELMSEN MORTEN WILHELM	
Komm nr		Netto formue	Netto inntekt	Sum skatt før godtgjfr	Skatteber dato
0301		509321102	42079205	18767958	140711
0301		198012009	13665568	6591126	131108
0301		198012009	13440348	6528065	150108
0301		198012009	14929809	6955113	290907

6.2.3. Metode: Analyse av endringsligning

Ordningen med skatteamnesti – som i skattertermer omtales som «frivillig retting» fører til at skattemyndighetene krever opplysninger om de ubeskattede formuene ti år bakover i tid. Deretter beregnes det formuesskatt for hvert av disse årene. Det gjøres altså endringsvedtak for hvert av de ti årene.

Dette var viktig, for vi så raskt et mønster i datoer og beløp for endringsvedtakene. Samme dato for alle endringer indikerte at det var gått flere år bakover i tid.

Sammenfall i beløp for hvert år ga en tydelig indikasjon på hjemflagging av utenlandsformue.

Det kan kanskje oppstå endringer i ligning fra år til annet på grunn av helt vanlige ting, forglemmelser eller at grunnlaget har endret seg, men hvis det var relativt like beløp i flere år, med samme vedtaksdato, så indikerte dette at det var en hel formuesmasse som ikke tidligere var betalt skatt for som ble tatt hjem.

Vi så også sammenfall i datoer for medlemmer av samme familiegren, noe som også indikerte at dette var amnestivedtak, når for eksempel tre søstre flagger hjem tilsvarende beløp, med samme vedtaksdato, indikerte dette ganske klart en årsakssammenheng – det vil si at det var en felleseid formue, og at alle hadde benyttet seg av amnestiet.

Som for disse tre søstrene:

ELSE ASTRUP					
År	Kommune	Skatteber dato	Nettoinntekt	Nettoformue	Skatt
2019	Oslo	22.06.2020	409 032	43 314 509	484 792
2018	Oslo	20.06.2019	479 386	44 370 967	464 158
2017	Oslo	27.06.2018	823 115	46 991 360	572 503
2016	Oslo	05.06.2017	240 240	49 365 858	455 008
2015	Oslo	16.11.2016	505 865	49 647 031	534 775
2014	Oslo	06.06.2016	2 555 119	49 647 031	1 088 074
2013	Oslo	16.11.2016	49 877 780	49 877 780	459 977
2012	Oslo	08.06.2015	183 147	46 967 780	495 951
2011	Oslo	16.11.2016	-	44 660 972	481 701
2010	Oslo	22.07.2014	520 492	44 660 972	624 232
2009	Oslo	16.11.2016	43 245 762	44 660 972	466 364
2008	Oslo	23.07.2013	217 416	34 175 185	415 856
2007	Oslo	16.11.2016	-	64 347 783	700 126
2006	Oslo	12.06.2012	396 448	55 299 030	644 486
2005	Oslo	16.11.2016	-	50 514 438	545 759
2004	Oslo	31.08.2011	-	40 879 777	441 978
2003	Oslo	16.11.2016	-	49 317 034	537 317
2002	Oslo	03.10.2010	294 466	39 944 441	505 245
2001	Oslo	17.12.2008	-	59 207 261	462 659
2000	Oslo	11.06.2009	493 560	48 096 372	504 689
2007	Oslo	17.11.2016	603 523	51 330 428	482 818
2006	Oslo	07.06.2008	489 516	37 829 282	394 813
2005	Oslo	17.12.2008	2 437 277	46 365 018	1 247 042
2004	Oslo	07.06.2007	342 756	31 730 887	274 205
2003	Oslo	08.06.2006	6 579 659	32 074 871	2 173 307
2002	Oslo	08.06.2005	16 996 143	31 403 748	5 083 633

Skatteopplysninger for Ragnhild Astrup Tschudi f. 1962					
År	Kommune	Skatteber dato	Nettoinntekt	Nettoformue	Utlignet skatt
2019	Oslo	15.08.2020	823 272	65 379 027	632 524
2018	Oslo	12.09.2019	1 286 983	67 181 361	875 815
2017	Oslo	24.10.2018	1 293 982	67 181 361	875 815
2016	Oslo	22.06.2017	595 725	67 181 361	530 010
2015	Oslo	18.07.2016	1 729 206	62 921 265	998 440
2014	Oslo	08.09.2016	5 843 022	59 533 721	2 153 488
2013	Oslo	03.10.2015	1 662 206	56 360 265	1 562 347
2012	Oslo	29.05.2014	1 815 412	56 360 265	1 105 098
2011	Oslo	10.06.2011	401 463	54 883 341	682 413
2010	Oslo	16.11.2016	491 463	46 531 341	598 701
2009	Oslo	16.11.2016	-	46 531 341	598 701
2008	Oslo	16.11.2016	-	71 840 265	407 375
2007	Oslo	07.06.2010	172 100	60 376 265	704 627
2006	Oslo	18.07.2012	172 100	60 376 265	704 627
2005	Oslo	16.11.2016	-	64 172 265	332 100
2004	Oslo	01.07.2012	319 335	51 361 341	640 709
2003	Oslo	03.10.2011	319 335	51 361 341	640 709
2002	Oslo	16.11.2016	-	60 376 265	660 038
2001	Oslo	16.11.2016	-	49 349 265	545 473
2000	Oslo	03.10.2010	462 885	49 349 265	660 038
2008	Oslo	17.12.2008	-	79 249 265	638 240
2007	Oslo	14.01.2008	-	68 340 265	530 098
2006	Oslo	05.12.2007	835 276	66 340 265	764 461
2005	Oslo	26.11.2009	215 530	30 119 021	140 868
2004	Oslo	01.07.2010	215 530	30 119 021	140 868
2007	Oslo	17.12.2008	-	75 241 265	450 668
2006	Oslo	27.09.2008	-	62 232 265	380 882
2005	Oslo	15.12.2008	3 154 385	69 376 265	2 198 431
2004	Oslo	29.02.2007	870 695	53 336 021	780 300
2003	Oslo	23.02.2010	8 411 443	49 766 021	2 142 300
2002	Oslo	19.10.09	19 110 095	42 738 271	6 138 945
2001	Oslo	24.02.09	19 110 095	42 738 271	6 138 945

Skatteopplysninger for Anna Ramm f. 1952					
År	Kommune	Skatteber dato	Nettoinntekt	Nettoformue	Utlignet skatt
2019	Oslo	27.11.2019	458 712	43 530 511	461 899
2018	Oslo	15.08.2019	458 712	43 530 511	461 899
2017	Oslo	15.08.2018	295 554	43 530 511	540 746
2016	Oslo	17.07.2017	-	53 506 511	448 203
2015	Oslo	30.09.2016	1 425 020	50 946 721	797 831
2014	Oslo	20.07.2015	1 163 309	46 811 681	725 880
2013	Oslo	24.12.2014	1 083 642	43 439 436	761 235
2012	Oslo	29.07.2014	1 083 642	43 439 436	761 030
2011	Oslo	16.11.2016	674 476	62 669 265	818 602
2010	Oslo	30.09.2013	674 476	53 274 511	761 728
2009	Oslo	16.11.2016	-	54 072 476	806 279
2008	Oslo	30.09.2013	810 211	46 508 511	738 030
2007	Oslo	16.11.2016	240 851	46 508 511	547 720
2006	Oslo	07.06.2011	240 851	39 092 471	489 881
2005	Oslo	16.11.2016	-	47 902 788	635 744
2004	Oslo	01.10.2010	-	40 977 314	450 662
2003	Oslo	17.12.2008	-	53 742 316	531 333
2002	Oslo	17.12.2008	-	44 782 226	544 852
2001	Oslo	27.09.2008	1 547 565	38 788 658	738 471
2000	Oslo	17.11.2008	1 960 555	37 887 348	960 900
2007	Oslo	07.06.2007	959 404	24 098 905	410 727
2006	Oslo	17.12.2008	14 113 970	28 692 643	4 287 429
2005	Oslo	08.03.2008	14 113 970	28 692 643	4 287 429
2004	Oslo	08.06.2006	1 433 970	13 933 812	540 196
2003	Oslo	09.06.2005	13 029 631	32 689 098	3 969 242

6.3. Fase 2: Hvem har fått amnesti?

Fordelt på tre generasjoner og åtte familiegrener var Wilhelmsen-slekten en uoversiktlig materie. Vi måtte i grunnen tegne vårt eget slektstre. Også dette var nokså komplekst.

Wilhelmsen-slekten besto av fem generasjoner, hvorav tre var relevante for våre undersøkelser.

Oversikt over de åtte familiegrenene i fem generasjoner er vedlegg 2 til rapporten.

I 3. generasjon deler slekten seg i åtte ulike grener. Syv av arvingene i 3. generasjon var kvinner, og samtlige foretok navnebytter da de giftet seg.

I sakene om arvestriden hadde vi skaffet oss god kontroll over grenen som strømmet ut fra Tom Wilhelmsen i 3. generasjon. De øvrige sju grenene var stort sett nye for oss.

Vi måtte få orden i systemet.

Det var greie oversikter over familien i Wilh. Wilhelmsen-selskapenes jubileumbøker, men disse konsentrerte seg om rette linjer i de familiegrenene som til enhver tid satt med makten i Wilh.

Wilhelmsen. Det innebar altså bare to av grenene (av åtte).

Vi fikk ganske raskt innspill fra kilder i de «ytre» delene av familien at det fantes utenlandsverdier i flere familiegrener

6.3.1. Metode: Persongalleri: Slektsforskningsprogramvare

<https://data.eidsvollsmenn.no/index.php>

INFORMASJON

SLEKT OG DATA
Vi gjør slektsforskning enklere

Databasens historie

I anledning 200-års jubileet for grunnloven i 2014 ble det laget en nettside for å presentere Eidsvollsmennene og deres etterkommere. Dette var et samarbeidsprosjekt mellom Slekt og Data og Arkivverket.

Arkivverket drifter databasen
"Er du i slekt med en eidsvollsmann?"

For å kartlegge familieforholdene var det en datatjeneste som pekte seg ut. Tjenesten «Eidsvollsmenns etterkommere» ble publisert i 2014 som et jubileumssamarbeid mellom slektsforskningsorganisasjonen Slekt og Data og Arkivverket. Tjenesten er gratis. Mektige familier, som Wilhelmsen-slekten har vært i generasjoner, er godt representert i databasen. Ved å søke på enkeltpersoner får man oversikt over personens nærmeste familie i generasjonen før og etter. En egen funksjon gir imidlertid en større oversikt over alle etterkommere til en person, og straks vi fant denne funksjonen handlet det bare om å finne de første forekomstene i databasen.

Det viste seg at begge sønnene til den opprinnelige Wilhelm Wilhelmsen (født 1839) hadde giftet seg med kvinner som var etterkommere (barnebarn) av eidsvollsmenn.

Ved å bruke etterkommere-funksjonen fikk vi dermed ut to komplette familiediagrammer fra andre generasjon – ett for hvert av grenene i som strømmer ut fra Wilh. Wilhelmsen-konsernets grunnlegger.

(Vedlegg 3 og 4: Utskrift av databasens familiediagram for familiegrenene)

Ved hjelp av disse slektsforskningsdiagrammene kunne vi systematisk gå gjennom listen og begjære innsyn i ligningstall og endringsligning for et stort antall familiemedlemmer. På denne måten bygget vi opp en stor mengde data om skatteligning, endringsvedtak og formuesøkninger i alle grener av familien.

6.3.2. Metode: Familiekrøniken

Wilhelmsen-slekten, med sine mange hemmeligheter og familiekonflikter, har i alle år skydd pressen. I arbeidet med de tidligere dokumentarene fikk vi høre om en bok skrevet av et familiemedlem som på et tidlig tidspunkt var kjøpt ut av rederivirksomheten, og som i ettertid følte seg lurert og mente at store verdier ble holdt skjult for de som ble kjøpt ut.

Boken «Halvdan Wilhelmsen. Mannen og striden etter ham» ble utgitt i 2001 av Wilhelmsen-arvingen Sven Adolf Solberg, og beskrev en grunnleggende konflikt i familien, kamp om makten gjennom generasjoner, og hvordan familiegrenene med makt utnyttet sitt informasjonsovertak til å kjøpe ut andre familiegrenene til underpris. Boken var først og fremst viktig for sakene publisert i 2020.

Boken fantes i Nasjonalbiblioteket, men utlån var klausulert. Forfatteren døde i 2019. Forlaget var nedlagt, og det var ikke mulig å få tak i boken den veien. En telefon til hans enke gikk heller ikke bra. Hun truet med politianmeldelse dersom denne boken ble nevnt i DN.

Da vi gjennom kildearbeid fikk lånt en kopi, var det klart for oss at dette var en godt dokumentert historie, og at forfatteren hadde brukt familiearkiver og historiske brevvekslinger til å dokumentere generasjoner med renkespill og maktkamper.

At boken var gitt ut i 2001 av en primærkilde ga den høy kildemessig verdi.

6.4. Fase 3: Skatteparadisene: Kilden til formuen

En hemmelig utenlandsformue må skjules, og tidligere saker (Jahre-saken, Reksten-saken, Angelil-saken) viser at dette som oftest skjer via stråseliskaper og banker i skatteparadis som Sveits, Liechtenstein, Bahamas og Cayman-øyene.

En Høyesterettsdom fra 1930-tallet viste at Wilhelmsen-familien allerede i 1931 opprettet selskapet i Panama for å eie skip via skatteparadis. Høyesterettsdommen omtalte bruken av Wilh. Wilhelmsens Panama-selskap «Transpacific Corporation» som et «rent proformaverk».

Vi var derfor interessert i å finne ut av familiens bruk av skatteparadis.

6.4.1. Metode: Arkivinnsyn i Panama:

Gjennom kildearbeid fikk vi innsyn i brevveksling mellom skattemyndighetene og Wilhelmsen-familiens skatteadvokat fra 2010, som gjaldt arveoppgjøret etter Wilhelm Wilhelmsens mor, Cecilie Wilhelmsen. Hun hadde vært bosatt i Sveits siden 1978, og etterlot seg en arv på flere hundre millioner kroner. I arven inngikk en stiftelse i Panama, «The Calton Foundation».

På grunn av Covid-19 var vi avskåret fra å reise til Panama for å søke i arkiver, og digitale søk var ikke særlig håndterlig.

Vi valgte derfor å kjøpe research gjennom Dato Capital (<https://en.datocapital.com/>) som tilbyr søk i offisielle dokumenter i en rekke skatteparadiser.

Søket på Calton Foundation ga oss 129 sider med selskapsdokumenter. Wilhelmsen-navnet ble ikke nevnt en eneste gang i dokumentene, til tross for at vi hadde dokumentasjon på hvem som eide verdiene.

Imidlertid ga det en del annen info:

- Kapitalen kom opprinnelig fra et selskap i Bahamas, Nomnass Corporation
- Dokumentene om dette var undertegnet av den juridiske direktøren i den sveitsiske privatbanken Pictet & Cie, Sylvain Matthey.
- Da Calton Foundation ble oppløst etter Cecilie Wilhelmsens død, var det to sveitsiske bankfolk i Canada som signerte.
- Denne gangen var oppdragsgiver et selskap på De britiske jomfruøyene: Miakunal SA.

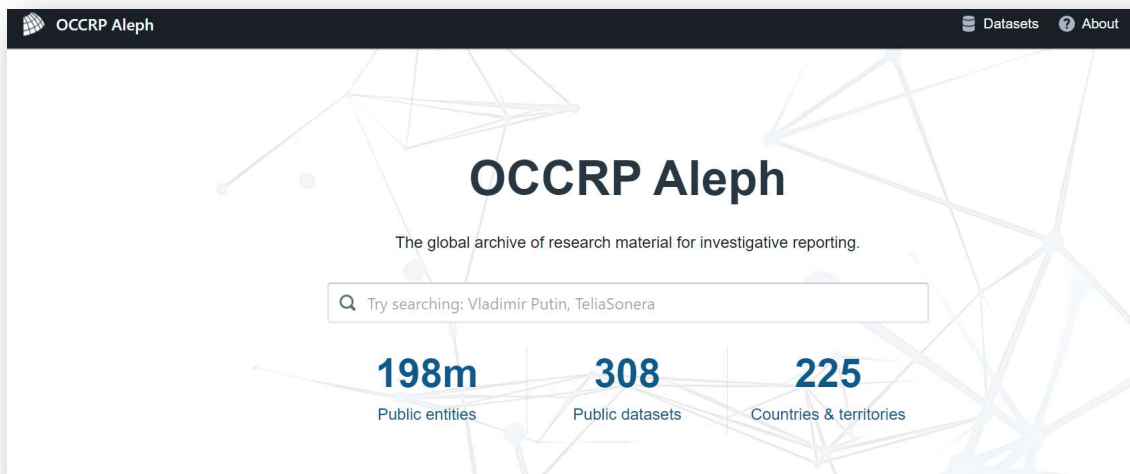
Bare det at det var nødvendig for en eldre kvinne bosatt i Sveits å arrangere sin formue på en så komplisert måte, gjennom Panama, Bahamas, De britiske jomfruøyene og Canada, ga et tydelig bilde av hvor godt formuen var skjult.

6.4.2. Metode: Bakdøren til Paradise Papers – OCCRP Aleph

Store mengder data fra skatteparadiser er etter hvert blitt kjent gjennom lekkasjer som er offentliggjort via ICIJ, som Panama Papers, Paradise Papers og flere. ICIJ har organisert dette i åpne databaser, men som ikke gir innsyn i dokumentene bak.

Et problem med dette er at mye av dokumentasjonen som kan brukes til å grave i skatteparadiser er monopolisert av konsortiets deltakere. I Norge er dette Aftenposten.

Imidlertid finnes det en bakdør inn i mye av dataene som er tilrettelagt av Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) og presentert på SKUP tidligere.

OCCRP Aleph er en åpen database med selskapsinformasjon fra hele verden, men også lekkasjer og rettsdokumenter, for eksempel epostene i Enron-saken.

Noe av materialet ligger i en kryptert database som krever innlogging, men som er gratis.

I databasen søkte vi etter personer og kjente selskaper. Resultatene ga oss originale dokumenter som viste hvordan sveitsiske banker i praksis styrte offshore-selskaper på vegne av Wilhelmsen-arvinger (se punktet «Caset Werring» for konkret eksempel)

6.4.3. Metode: Innsyn i Bahamas

Det viser seg at hvis man kjenner navnet (eller registernummeret) på selskapet så er det mulig å gjøre en viss grad av research i Bahamas. En litt dyr og kronglete webbløsning gir mulighet til å hente ut offisielle dokumenter. (Link:

<https://www.bahamas.gov.bs/wps/myportal/public/rgd/company/company-search>)

6.4.4. Kombinasjon av metode: Caset Werring

Vi vil belyse hvordan en kombinasjon av de ovenstående metodene førte til at vi fikk oversikt over utenlandsformuen til Werring-grenen av familien.

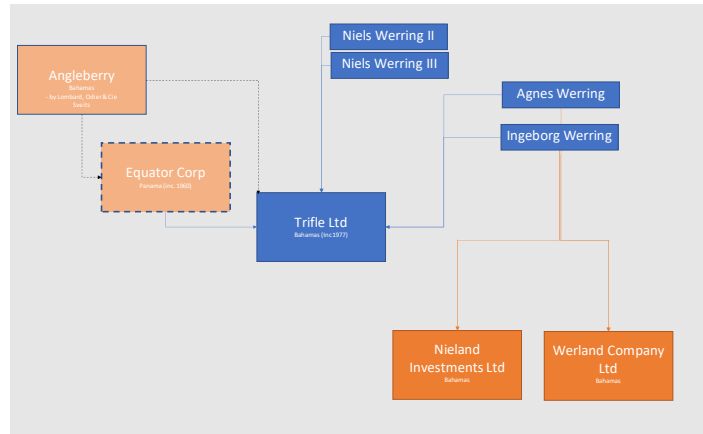
Det var en kjent sak at tidligere skipsreder Niels Werring hadde flyttet til London og Bahamas etter at hans familiegren ble kjøpt ut av Wilhelmsen-selskapene i 1996.

Å finne opplysninger om Werring var imidlertid ikke så lett.

Jakten på opplysninger om Werring-formuen illustrerer hvordan det kan være nødvendig å bruke en kombinasjon av kilder og opplysninger for å finne frem.

Kombinasjonen av undersøkelser i offisielle registre i Norge og Bahamas, lekkasje-database fra Bahamas og Panama, profesjonelle researchere i Storbritannia og Bahamas ga et bilde av Werring-grenens utenlandsselskaper og -verdier:

- Eiendom verdt et hundretalls millioner kroner i Bahamas
- Eiendom trolig verdt over 100 millioner kroner i Storbritannia
- Selskaper i Panama og Bahamas
- Bankforbindelsen i Sveits

Det følgende viser hvordan vi gikk frem:

- a) Werring var i norske registre registrert på en adresse i London

Profesjonelle researchere i London hjalp oss å finne opplysninger om Werring i Storbritannia. Ved hjelp av disse klarte vi å knytte Werring til en eksklusiv adresse i Cadogan Square i London:

“He was recorded as a resident at the address on the 2002 electoral roll, but not since. Searches of the National Change of Address database maintained by Royal Mail identified no forwarding address left by Werring in association with this property. According to the HM Land Registry title deed, the current registered owner of the property’s leasehold is Routings (Int’l) Limited, an entity which was incorporated in the Bahamas on 28th August 1998, according to data from the Bahamas Leaks. There are no obvious links between Werring and this company.”

I tillegg viste researchen at han hadde solgt en annen leilighet i London for ca 60 millioner kroner i 2016.

- b) Routings Ltd i Bahamas var et anonymt selskap opprettet i 1998 av en advokat på Bahamas, med anonyme aksjeeiere.

Etttersom vi var avskåret fra fysisk research i arkivene på grunn av reiserestriksjoner fant vi frem til en tidligere FBI-agent som nå tilbød privat etterforskning på Bahamas. Dette en løsning som hjalp oss når vi selv ikke kunne reise, og det virket fornuftig å bruke reisepengene vi normalt ville brukt på å få hjelp fra lokale, profesjonelle kilder til research.

Etterforskeren skaffet dokumentene på Routings Int’l Ltd, men klarte ikke å finne mer informasjon om Werring:

*“Hi Gorin,
The information that I sent you covered searching property records and mortgages in the Bahamas for the years listed and for all the names you requested.
We have also searched aircraft and boats.
Tax records are not possible to search.
In regards to corporate records limited searches are possible by individual names.*

We have been Unable to locate anything under the individual names provided.”

Selv om vi ikke klarte å identifisere eiere av Routings Int’l Ltd, holder vi det sannsynlig at selskapet er eller har vært eid av Werring. Det ble imidlertid ikke så viktig å komme helt til bunns i det, fordi vi fant andre veier til å dokumentere hans utenlandsformue.

c) Bahamas – bakdøren

Vi hadde i mellomtiden begynt å grave i lekkasjedokumenter gjennom databasen Aleph (se punkt 6.4.2). I denne fikk vi plutselig treff på Werring. Niels Werring var knyttet til et selskap ved navn Trifle Ltd.

Werrings døtre, som er bosatt i Norge ga også treff i registrene, gjennom selskapene Nieland og Werland. Selskapene hadde adresse hos et lokalt advokatfirma på Bahamas.

Ved å spole disse navnene tilbake til etterforskeren klarte vi endelig å lokalisere en adresse på Werring i Bahamas, en strandeendom i hyperekklusive EP Taylor Drive, Lyford Cay Club.

“My associate advised that he has been able to confirm a current address for subject thru the National insurance board. Subject resides at E.P TAYLOR Drive, Lyford Cay (Gated Community). The phone number associated with subject is listed for Trifle Limited.”

Naboeiendommen var listet til salgs for 300 millioner kroner.

Dokumentene på Trifle Ltd. Viste at selskapet var opprettet i 1977, og inntil 2013 eid av et annet selskap i Panama, opprettet i 1960: Equator Corporation.

Dokumenter i Aleph viste at selskapet ble administrert av advokater i Panama, på ordre fra den sveitsiske banken Lombard, Odier & Cie. Banken betalte også alle kostnader for selskapet. Equator ble oppløst i Panama samtidig som Werring-døtrene kom inn i Bahamas-selskapet i 2013.

Werring-familien vilet først ikke svare på noen spørsmål om deres tilknytning til Bahamas og utenlandsformuen.

Konfrontert med vår research valgte Werring-familien å bekrefte at Trifle Ltd eide strandeiendommen på Bahamas og at et arveoppgjør fra 2013 var innrapportert til norske myndigheter

Ettersom Niels Werring har vært bosatt utenfor Norge i svært lang tid, var ikke verdiene i utlandet skattepliktige i Norge eller gjenstand for skatteamnesti.

6.4.5. Metode: Negativ årsakssammenheng – bekreftelse av hypotese

Etter en omfattende research-manngard gjennom slektstreet satt vi igjen med positive forekomster av:

- a. Formueshopp
- b. Endringsvedtak fra skattemyndighetene
- c. Andre sammenfallende elementer, som datosamsvar i enkelte familiegrener

som tydelig viste at det var gitt skatteamnesti til 18 personer i seks av åtte familiegrener.

Dette var etter vår mening en solid dokumentasjon på en enorm utenlandsformue som var fordelt på et stort antall personer i Wilhelmsen-familien.

Materialet viste også at en del medlemmer *ikke* hadde fått amnesti. En naturlig konklusjon kunne være at de fortsatt skjulte penger i utlandet. Men det var noen andre forklaringer som var like sannsynlig:

1. Pengene var brukt opp.
2. Midler var meldt skattemyndighetene ved ordinære arveoppgjør.
3. Pengene var fortsatt disponert av personer som ikke var skattepliktige til Norge.

For å få et så oversiktlig bilde som mulig måtte vi gjøre en slags «regressanalyse» - skaffe oss en oppfatning av hvorfor enkelte familiegrener (Gerner og Kielland) glimret med sitt fravær i bunken av amnesti-vedtak.

Gerner-grenen: Julie Wilhelmsen Gerner (3.gen) hadde størstedelen av sitt voksne liv vært bosatt i utlandet, senest i Australia inntil hun døde. Etter et komplisert arveoppgjør økte sønnen Harald Gerners formue med 170 millioner kroner fra 2013 til 2015.

Kielland-grenen: For å sitere Morten Kielland (4.gen), bosatt i Sveits: «Mine besteforeldre flyttet fra Norge etter krigen, og ble boende i Paris og Monaco resten av livet». Kielland forvalter i dag et milliardbeløp for sin egen familie og en annen familie i Sveits. Også onkelen, Caspar Kielland bodde i utlandet.

Vi viser til hjelpedokumentet i [vedlegg 2](#) for en oversikt over hva som var tilfelle i de enkelte familiegrenene.

Denne analysen av negativ årsakssammenheng viser at i de tilfellene det ikke var mulig å identifisere positiv formuesøkning eller positive skatteendringsvedtak, var det naturlige forklaringer som støttet opp under hypotesen om at alle grener av familien disponerte verdier i utlandet.

Bonus-funn:

På denne måten kunne vi med stor sikkerhet så fast at utenlandsformuen hadde oppstått i 2. generasjon i Wilhelmsen-familien, og var fordelt ut på samtlige arvinger i 3. generasjon. Dette var viktig fordi det gir en tidfesting av når de første pengene ble flagget ut av Norge.

6.4.6. Metode: Skatteetatens talltriks

Tilhengere av amnestiordningen har ofte argumentert med at den er viktig for statens lommebok. Vi ønsket derfor å se nærmere på hvor økonomisk vellykket ordningen har vært for den norske stat. Selv opplyste skattedirektoratet at det hadde blitt innrapportert 75 milliarder i formue til skattemyndighetene fra 2011 til 2020. Men da vi begynte å finstudere alle meldinger, statistikk og fotnoter om amnestiet oppdaget vi en liten fotnote på Skattedirektoratets egen webside om amnestiet.

Her ble det presisert:

«Dette er akkumulerte tall for opptil 10 år. Hvis du har hatt 1 million kroner på konto i mange år, beregnes det skatt av formuen i opptil 10 år tilbake, så vedtaket kan bli at det regnes skatt av en formue på 10 millioner kroner».

Med andre ord hadde skattemyndighetene multiplisert opp tallet med inntil ti år. Bakgrunnen for dette var at amnestimottagerne kan bli etterlignet for inntil de ti siste årene. Derfor teller myndighetene i praksis formuen opptil ti ganger når de lager statistikk. Dermed blir formuen i statistikken som Skattedirektoratet offentliggjør også opptil ti ganger så høy som den reelle formuen som er unndratt beskatning.

For første gang kunne DN belyse hvordan skattemyndighetene smykket seg med langt penere resultater enn hva som var tilfellet for amnestiordningen. Vi spurte derfor myndighetene hva den reelle formuen som er deklartert utgjør, men det hadde ikke Skatteetaten oversikt over.

7. Spesielle erfaringer

7.1. Et større bilde

Et prosjekt er alltid mer spennende når det sier noe om samfunnet vårt som går utover selve avsløringen. Det er ikke bare skattesystemet som er lukket, men disse ekstraordinært rike familiene er også et lukket økosystem for mange av oss, og innsikten i familiekonflikten, hvordan formuen er fordelt og kontrollert, kjønnsperspektivet og den dysfunksjonelle familien ga et unikt innblikk i en del av samfunnet som vanligvis gjemmer seg bak høye hekker og formelle strukturer.

Familiens historie med enorme skatteunndragelser åpner nye perspektiver på samfunnsinteressene deres.. Dette er samfunnsaktører med stor lobbykraft, som har gitt dem spesielle skatteprivilegier, som øver svært stor innflytelse på samfunnet gjennom verv og politiske donasjoner til politiske partier og tenketanker.

Den sosiale dynamikken i det at en hel familie på etter hvert flere hundre mennesker, klarer å internalisere og holde en skitten hemmelighet om en skjult utenlandsformue skjult gjennom generasjoner og samtidig jobbe for særbeholdninger for seg selv er også et dypt fascinerende innblikk i de rikes indre liv og mentalitet.

7.2.Maskinlesbare data: Fra individuelle forhold til stordata-analyse

Datainnsamlingen var med på å bringe saken fra å være en undersøkelse av enkeltpersoners skatteforhold til en liten stordatakilde med godt over 600 datapunkter.

I utgangspunktet fikk vi først pdf-er av skjermbilder fra skatteetaten, og for nyere data pdf-er av excel-tabeller. Vi spurte da om å få dataene i maskinlesbar form, og det ønsket etterkom etaten. Maskinlesbare data er en viktig rettighet for tilgang til offentlige data, og er hjemlet i Offentleglova, og lettet arbeidet veldig i videre bearbeiding.

Dermed fikk vi konvertert opplysningene fra dette:

Skattedirektoratet		UTLEGGSLISTE		Dato: 09.03.20	
Fødselsnr: 080637		År: 13		Navn: WILHELMSEN MORTEN WILHELM	
Komm nr		Netto formue	Netto inntekt	Sum skatt før godtgjfr	Skatteber dato
0301		352476305	14655789	8493552	200218
0301		352065173	13947508	8290710	290914

Til dette:

Skatteopplysninger for Cecilie Marie Bønn (f. 1929)						
Saksbehandler: d02oys						
Kvalitetssikret av: m74898						
Inntektsår	Kommune	Skatteb.dato	Nettoinntekt	Nettoformue	Skatt	Økning i formue
2018	Oslo (0301)	15.08.2019	580 381	1 137 141	134 471	
2017	Oslo (0301)	15.08.2018	148 184	3 067 902	16 040	
2016	Oslo (0301)	17.07.2017	142 923	3 399 557	19 164	
2015	Oslo (0301)	26.09.2016	2 281 984	2 657 219	593 036	
2014	Oslo (0301)	20.07.2015	4 552 269	87 044 572	2 055 128	
2013	Oslo (0301)	22.07.2014	3 678 805	90 340 852	1 980 234	
2012	Oslo (0301)	06.08.2013	-	87 066 316	949 479	
2011	Oslo (0301)	11.11.2014	2 713 521	85 487 824	1 659 503	
		10.07.2012	726 090	85 487 824	1 103 022	
2010	Oslo (0301)	11.11.2014	-	96 519 129	1 058 472	83 095 271
		03.10.2011	256 230	13 423 858	198 926	
2009	Oslo (0301)	11.11.2014	-	88 254 695	965 632	75 324 519
		09.06.2010	-	12 930 176	137 062	
2008	Oslo (0301)	14.11.2014	5 301 044	94 732 072	2 509 738	83 664 221
		01.10.2009	376 194	11 067 851	210 473	
2007	Oslo (0301)	14.11.2014	-	78 780 421	470 207	66 028 628
		19.02.2009	-	12 751 793	74 035	
		27.09.2008	1 848 875	12 751 793	642 636	
2006	Oslo (0301)	14.11.2014	4 211 195	78 501 313	2 141 636	66 490 790
		29.09.2007	1 014 220	12 010 523	401 226	
2005	Oslo (0301)	14.11.2014	1 273 962	62 493 875	1 156 991	51 910 278

Den maskinlesbare formen gjorde data håndterbare, ikke bare for summeringer og utregninger, men også for å organisere og se mønstre, som for eksempel vedtaksdatoer, som er gullet ut i tabellen over.

7.3. Kildebehandling:

7.3.1. Kildeutvikling og -pleie

Vi jobbet systematisk med å få oversikt over familien, selskapssystemet og aktører med kjennskap til virksomheten, og deres historie helt tilbake til 80-tallet. Vi laget et omfattende datasett med oversikt over mulige kilder. Og nettopp kildearbeidet skulle sent i prosessen bære frukter. Gjennom hyppig kildepleie av flere personer over lang tid fikk vi mulighet til å kryssjekke sentral informasjon og slutt fikk vi også tilgang på kontoutskrifter, og andre dokumenter for flere kontoer i sveitsiske privatbanker tilhørende en håndfull medlemmer i Wilhelmsen-familien. Det ga et interessant innblikk i hjemflaggingsprosessen og mulighet til å kontrollere muntlige opplysninger fra andre kilder.

7.3.2. Selvmord og familiekonflikt.

Familiekonflikten beskrevet i dokumentarene i 2020 gjorde at det var et krevende landskap å drive journalistikk i. Vi hadde dekket en betent konflikt og midt oppi det hele begikk skipsreder Wilhelm Wilhelmsen selvmord(*) i februar 2020. Hendelsen gjorde også oss eksponert for kritikk og debatt, men først og fremst førte den til at vi måtte ta hensyn til den sørgende familien og unngå å vekke følelser ved å kontakte nye kilder i den tiden som fulgte. Det ble derfor viktig for oss å bruke god tid, noe som for så vidt passet godt med lange perioder med datagraving og dokumentsøk.

Da familien selv tok opp konflikten i offentligheten i september 2020 vurderte vi selv at vi også kunne ta opp arbeidet med skatteamnestiet.

Skatteamnestiet fulgte heller ikke konfliktlinjene i familiekonflikten, som i hovedsak bare berørte én av de åtte familiegrenene. Begge sidene i konflikten hadde hatt skjulte utenlandsformuer og benyttet amnestiet. Men sympatier med de stridende partene gikk litt på kryss og tvers i resten av familien, noe som bidro til et litt komplekst kildelandskap å navigere i.

*: <https://www.aftenposten.no/norge/i/b5bxBg/skrev-i-nekrolog-at-wilhelm-wilhelmsen-tok-sitt-egget-liv>

7.3.3. Kildebredde og anonymisering:

Vi ble tidlig kjent med at det var en streng internjustis i familien, som hadde enda mindre tillit til journalister enn de hadde til myndighetene. Det var derfor viktig å være strategiske i tilnærmingen til kildene. Vi fikk etter hvert kilder i flere familiegrenene, og noen ganger flere kilder i samme familiegren. Det var avgjørende at disse ikke hadde kjennskap til hverandre.

Vi har anonymisert kilder som hjalp oss i innsamlingsfasen, men etter hvert var det viktig for oss å få åpne kilder til å bekrefte amnestiet.

7.3.4. Strukturell motstand: «Private forhold»

Kilder møtte oss i stor grad med at skattesakene var «private forhold», og som en kilde sa: Det var ansett «vulgært» å snakke om penger i familien. På den måten hadde familien klart å holde hemmeligheten om familieformuen skjult i generasjoner uten glipp. Den etiske siden ved dette – altså en avgrensning mot privatlivets fred – mente vi var lite problematisk, både fordi det dreide seg om store formuer, som var unndratt fellesskapet og i en familie med en sentral samfunnsposisjon.

7.3.5. Strategisk tilnærming.

Det var viktig for oss å få en solid bekreftelse på at familien hadde benyttet amnestiet, og vår vurdering var at løsningen lå både i det store antallet og at familien faktisk hadde ryddet opp i skatteskylder ved å benytte amnestiet.

Strategisk la vi derfor opp til en telefonsprint, slik at familien ikke skulle rekke å organisere seg og lukke kildegrunnlaget ved å bli enige om å holde tett.

Vi valgte ut en håndfull personer som på grunn av sin samfunnsposisjon vanskelig kunne lyve, og valgte å vise dem tydelig at vi hadde konkret informasjon om amnestivedtakene for hver enkelt, at

dette gjaldt store deler av familien og at vi ønsket at de skulle få vite ved sin deltakelse at de hadde tatt ansvar for tidligere skatteunndragelser ved å ha gjort opp overfor skattemyndighetene.

Vi håpet vi skulle få en håndfull slike bekreftelser, nok til å gjøre saken svært uangripelig.

Det lyktes vi med over all forventning.

7.4. Eldre og uføre

Enkelte av personene som hadde fått amnesti var enten svært gamle eller avdøde.

I tilfeller hvor vi ikke fikk svar eller mistenkte at den aktuelle personen på grunn av alder ikke kunne regnes med å være fullt ut oppegående, valgte vi også å kontakte pårørende, for å sikre at spørsmål var mottatt og at de hadde fått anledning til imøtegåelse eller til å gi oss opplysninger vi kunne ha bruk for for å forstå hver enkelt situasjon.

7.4.1. Bildebruk

En sideproblemstilling ved dette var bildebruk. Vi ønsket å vise frem mest mulig av familien, både fordi det har offentlig interesse, men også fordi det ville illustrere omfanget og persongalleriet.

Imidlertid var det vanskelig å finne bilder av en del av de mer tilbaketrukne medlemmene av familien. Vi anså det var problematisk å bruke bildemateriale i sosiale medier eller fra situasjoner de ikke kunne forutse at bildene ville kunne bli brukt. Vi valgte derfor å samle inn bilder fra alle mulige kilder, og engasjere en illustratør til å lage så like tegnede portretter som mulig.

Vi syntes dette ga en fin balanse mellom opplysningsbehov og vern av rettigheter til bruk av eget bilde. Tegnede portretter er en etablert og akseptert måte å erstatte bilder der dette av ulike grunner er problematisk å bruke, som for eksempel i rettssaker med fotoforbud.

7.4.2. Familietreet

Vi ønsket også å få til et visuelt familietre som kunne brukes både i digital form og på trykt format.

Dette både for å få oversikt over familien og sammenheng mellom grenene, men også for enkelt og strukturert kunne presentere detaljert faktainformasjon om hver enkelt persons skattesak, tilhørighet til familien og detaljer om deres andel av utenlandsformuen. Det var viktig både som dokumentasjon og for den store sammenhengen.

7.5. Vedlegg

Vedlegg 1: Liste over artikler og lenker

Dokumentarer:

19. mars 2021: **Wilhelmsen-slekten skjulte milliardformue i utlandet: – Dette kunne det aldri snakkes om**

<https://www.dn.no/magasinet/marked/wilhelm-wilhelmsen/panama/liechtenstein/wilhelmsen-slekten-skjulte-milliardformue-i-utlandet-dette-kunne-det-aldri-snakkes-om/2-1-979503>

17. september 2020: **Tilbyr rederisjef 3,2 milliarder for å forlate selskapet**

<https://www.dn.no/magasinet/marked/tilbyr-rederisjef-32-milliarder-for-a-forlate-selskapet/2-1-874243>

14. februar 2020: **Familieopprør i rederiet Wilh. Wilhelmsen: – Vi ønsker å få være med å bestemme**

<https://www.dn.no/magasinet/dokumentar/familieoppror-i-rederiet-wilh-wilhelmsen-vi-onsker-a-fa-vare-med-a-bestemme/2-1-756086>

Nyhetsartikler:

25. juni 2021: – **Klokt å lytte til etaten**

<https://www.dn.no/jus/skatteamnesti/jon-petter-ruj/skatteetaten/-klokt-a-lytte-til-etaten/2-1-1030757>

12. april 2021: **Opposisjonen krever innsyn i amnestirapport**

<https://www.dn.no/jus/skatteamnestiordningen/skatteamnesti/jan-tore-sanner/opposisjonen-krever-innsyn-i-amnestirapport/2-1-993945>

1. april 2021: **Jusprofessor ber Stortinget revurdere skatteamnestiet: – Det er ikke likhet for loven**

<https://www.dn.no/jus/wilh-wilhelmsen/wilhelm-wilhelmsen/jon-petter-ruj/jusprofessor-ber-stortinget-revurdere-skatteamnestiet-det-er-ikke-likhet-for-loven/2-1-988671>

30. mars 2021: Polsk håndverker fikk skatteamnesti – og straff

<https://www.dn.no/jus/polsk-handverker-fikk-skatteamnesti-og-straff/2-1-988677>

29. mars 2021: Politikere om skatteamnesti-ordningen: Krever innføring av straffeskatt

<https://www.dn.no/marked/jan-tore-sanner/ola-elvestuen/marie-sneve-martinussen/politikere-om-skatteamnesti-ordningen-krever-innforing-av-straffeskatt/2-1-988523>

24. mars 2021: Amnestiordningen: Skattemyndighetene teller formuer opptil ti ganger

<https://www.dn.no/marked/skatt/skatteparadiser/jan-tore-sanner/amnestiordningen-skattemyndighetene-teller-formuer-opptil-ti-ganger/2-1-986227>

23.mars 2021: Finansministeren om skatteamnestiet: – Jeg forstår at det kan virke urimelig

<https://www.dn.no/marked/finansministeren-om-skatteamnestiet-jeg-forstar-at-det-kan-virke-urimelig/2-1-985663>

23.mars 2021: BI-professor forsvarer amnestiordningen: – «Anstendige» mennesker og få hardkokte kriminelle

<https://www.dn.no/marked/wilh-wilhelmsen/ole-gjems-onstad/tax-justice-network-norge/bi-professor-forsvarer-amnestiordningen-anstendige-mennesker-og-fa-hardkokte-kriminelle/2-1-984476>

22.mars 2021: Wilhelmsen-arving trekker seg fra Civita-styret etter skatteavsløring

<https://www.dn.no/marked/wilhelmsen-arving-trekker-seg-fra-civita-styret-etter-skatteavsloring/2-1-984727>

22.mars 2021: Korrupsjonsjeger Eva Joly: – Sjokkerende at det ikke er noen straffeskatt

<https://www.dn.no/kriminalitet/korrupsjonsjeger-eva-joly-sjokkerende-at-det-ikke-er-noen-straffeskatt/2-1-984489>

21.mars 2021: Åpner for å avslutte ordningen

<https://www.dn.no/kriminalitet/kari-elisabeth-kaski/eigil-knutson/skatteplanlegging/apner-for-a-avslutte-ordningen/2-1-984456>

21.mars 2021: Wilhelmsen-amnestiet: «Klassejuss på sitt mest groteske»

<https://www.dn.no/kriminalitet/wilhelmsen-amnestiet-klassejuss-pa-sitt-mest-groteske/2-1-984231>

22.januar 2021: Finanstilsynet ber om redegjørelse fra Wilhelmsen-familien

<https://www.dn.no/marked/finanstilsynet/anne-merethe-bellamy/thomas-wilhelmsen/finanstilsynet-ber-om-redegjorelse-fra-wilhelmsen-familien/2-1-948186>

16.desember 2020: Opprørere øker milliardtilbudet til Thomas Wilhelmsen

<https://www.dn.no/marked/cathrine-lovenskiold-wilhelmsen/thomas-wilhelmsen/wilh-wilhelmsen/opprorere-oket-milliardtilbudet-til-thomas-wilhelmsen/2-1-932013>

16.desember 2020: Wilhelmsen-forvalter kan bli del av rettslig granskning

<https://www.dn.no/shipping/georg-espe/cathrine-lovenskiold-wilhelmsen/pwc/wilhelmsen-forvalter-kan-bli-del-av-rettslig-granskning/2-1-930580>

17.november 2020: Thomas Wilhelmsen vil kjøpe ut kusiner og tante for 1,4 milliarder

<https://www.dn.no/marked/thomas-wilhelmsen-vil-koepe-ut-kusiner-og-tante-for-14-milliarder/2-1-913875>

13.november 2020: Rederisjef Thomas Wilhelmsen slår tilbake mot opprørerne

<https://www.dn.no/marked/pontine-paus/thomas-wilhelmsen/as-aurus/rederisjef-thomas-wilhelmsen-slar-tilbake-mot-opprorerne/2-1-912224>

13.november 2020: Vedtok granskning i Wilhelmsen-selskap

<https://www.dn.no/marked/wilh-wilhelmsen/thomas-wilhelmsen/finanstilsynet/vedtok-granskning-i-wilhelmsen-selskap/2-1-900198>

12.november 2020: Rederi-krangel om overføringer på 100 mill.

<https://www.dn.no/marked/thomas-wilhelmsen/cathrine-lovenskiold-wilhelmsen/wilh-wilhelmsen/rederi-krangel-om-overforinger-pa-100-mill/2-1-909716>

6.november 2020: Rederarving stilte spørsmål – ble kastet ut

<https://www.dn.no/marked/rederarving-stilte-sporsmal-ble-kastet-ut/2-1-892263>

29.september 2020: Styreleder satt inn mot hovedeiers vilje

<https://www.dn.no/marked/wilh-wilhelmsen/thomas-wilhelmsen/finans/styreleder-satt-inn-mot-hovedeiers-vilje/2-1-881211>

25.september 2020: Hannah Eshete Wilhelmsen (25) er en av Norges rikeste unge – men rederfetteren har kontroll over formuen hennes

<https://www.dn.no/marked/hannah-eshete-wilhelmsen-25-er-en-av-norges-rikeste-unge-men-reder-fetteren-har-kontroll-over-formuen-hennes/2-1-880980>

23.september 2020: Stjerneforvalter om Wilh. Wilhelmsen: – Den strukturen som er i dag er en anakronisme

<https://www.dn.no/marked/stjerneforvalter-om-wilh-wilhelmsen-den-strukturen-som-er-i-dag-er-en-anakronisme/2-1-878367>

20.september 2020: Wilh. Wilhelmsen-aksjen: «Handles til 50 prosent rabatt»

<https://www.dn.no/marked/wilh-wilhelmsen-aksjen-handles-til-50-prosent-rabatt/2-1-877983>

18.september 2020: Wilhelmsen-familien splittet etter rederioppøret

<https://www.dn.no/marked/wilh-wilhelmsen/thomas-wilhelmsen/finans/wilhelmsen-familien-splittet-etter-rederiopporet/2-1-876960>

21.september 2020: Skipsrederens arveplan: Wilhelm Wilhelmsen ville gi sønnen Thomas kontrollen over rederiet allerede i 201

<https://www.dn.no/marked/thomas-wilhelmsen/cathrine-lovenskiold-wilhelmsen/karin-thorburn/skipsrederens-arveplan-wilhelm-wilhelmsen-ville-gi-sonnen-thomas-kontrollen-over-rederiet-allerede-i-2011/2-1-759579>

18.februar 2020: Wilhelmsen-opprørere har milliarder låst i familiens egen pengebenge

<https://www.dn.no/marked/wilhelmsen/thomas-wilhelmsen/toluma/wilhelmsen-opprorere-har-milliarder-last-i-familiens-egen-pengebinge/2-1-757570>

Kommentarer:

26.mars 2021: **Finansminister Sanners veldig store gangetabell og et elitelag som slurver i byttene**

<https://www.dn.no/uten-filter/jan-tore-sanner/finansdepartementet/norges-bank/finansminister-sanners-veldig-store-gangetabell-og-et-ELITELAG-som-slurver-i-byttene/2-1-986652>

24.mars 2021:

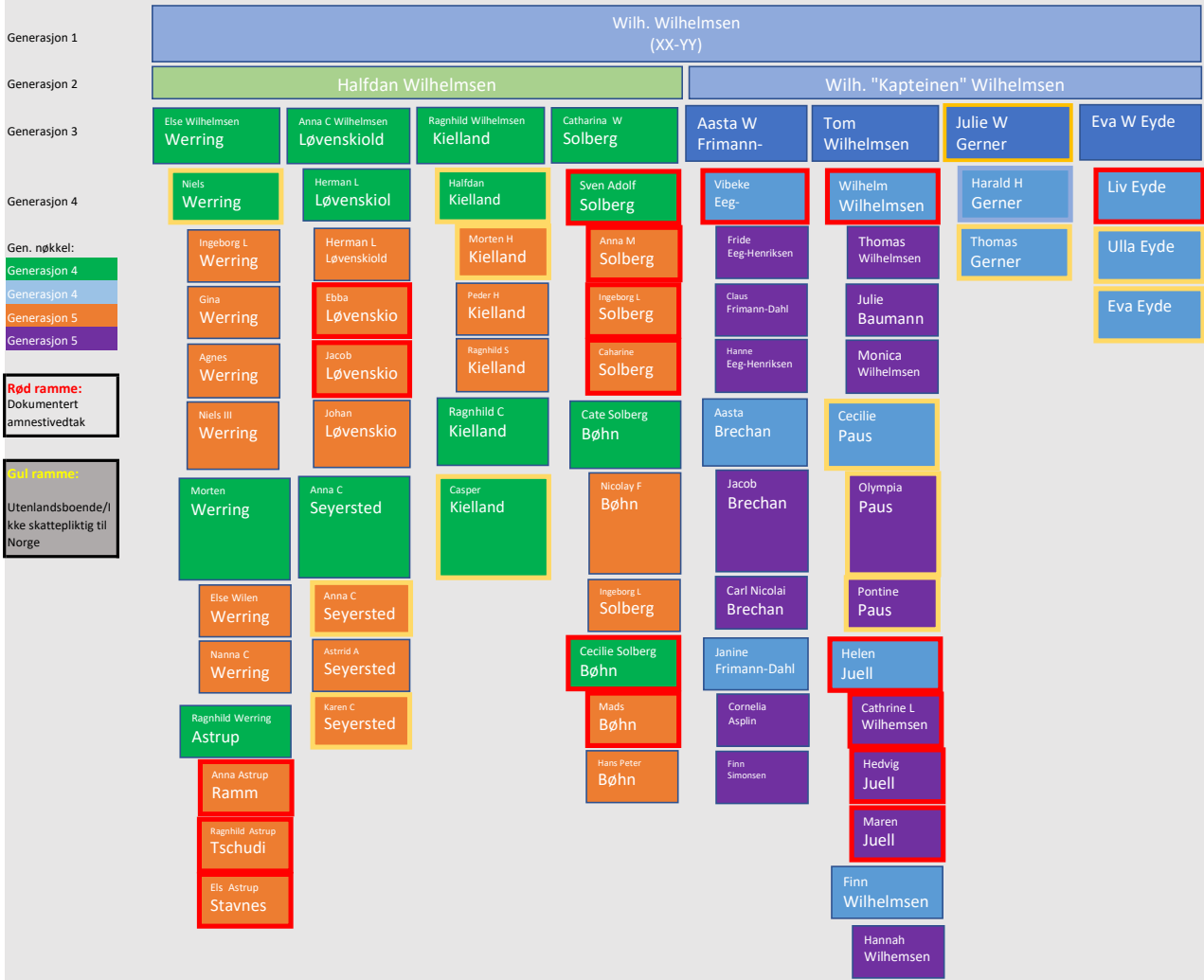
De som dro med pengene til Sveits og kom tilbake igjen

<https://www.dn.no/kommentar/wilhelm-wilhelmsen/skatteplanlegging/skatteunndragelser/de-som-dro-med-pengene-til-sveits-og-kom-tilbake-igjen/2-1-985672>

<https://www.dn.no/leder/skatteunndragelser/wilh-wilhelmsen/skatteparadiser/dn-mener-ordningen-med-skatteamnesti-ma-revurderes/2-1-985036>

22.mars 2021: DN mener: Ordningen med skatteamnesti må revurderes

VEDLEGG 2: Familiediagram

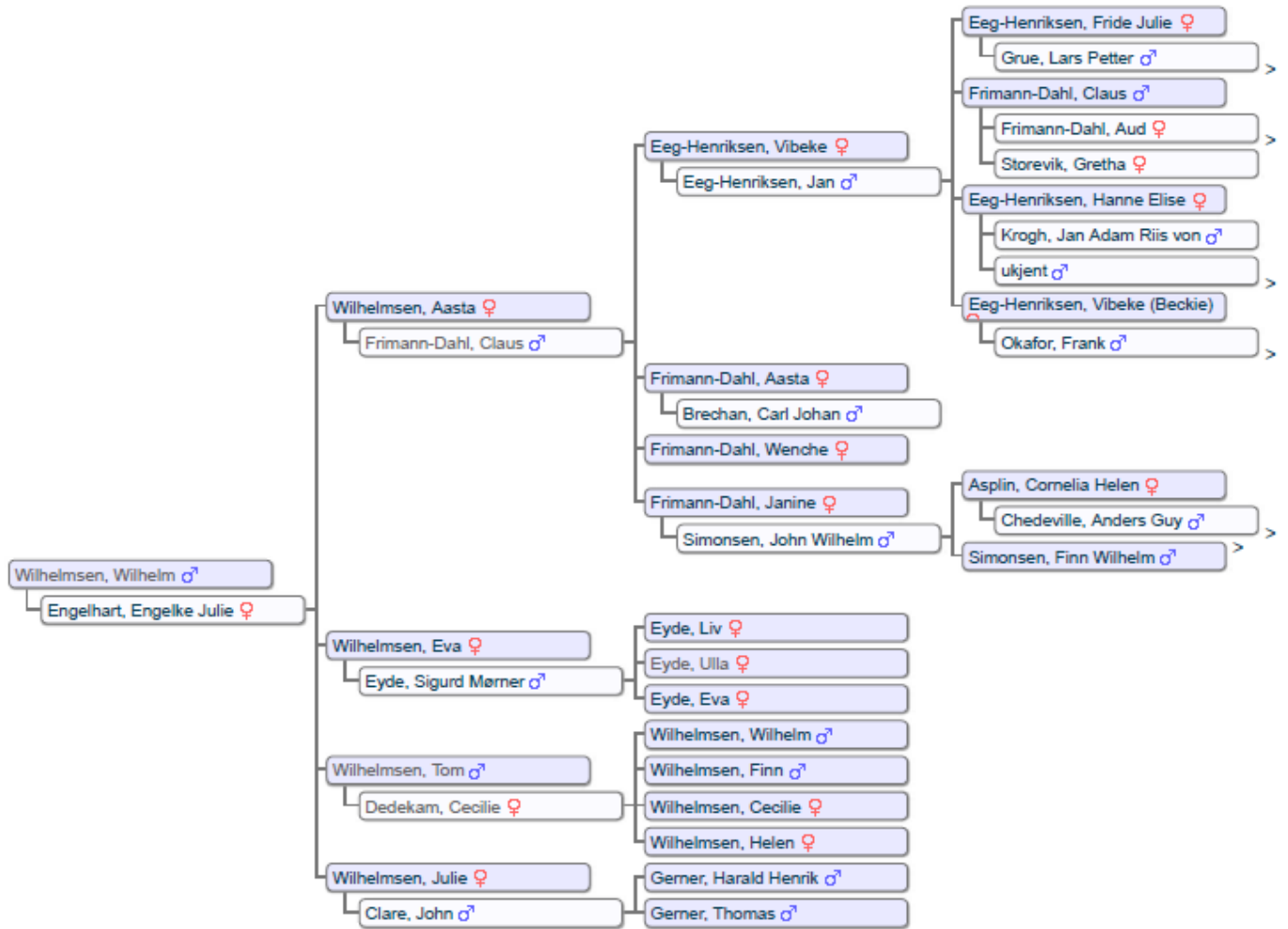

Vedlegg 3: Familiegren 1

Wilhelmsen, Wilhelm

♂ 1872 - 1955 (83 år)

(NB: Du må kanskje bla ned for å se hele treet.)

Wilhelmsen, Halfdan

♂ 1864 - 1923 (59 år)

(NB: Du må kanskje bla ned for å se hele treet.)

